

TÜRKÇÜ-TURANCI MİLLİYETÇİLİĞİN DÜŞÜNSEL TEMELLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Yusuf Ziya BÖLÜKBAŞI*

Öz

Türkçü-Turanlı milliyetçilik anlayışı, Resmi-Kemalist milliyetçilik anlayışının inşa etmeye çalıştığı yeni Türk kimliğine ve bu kimliğin temel dayanak noktaları olan coğrafi ve tarihi yaklaşımlara bir tepki hareketi olarak ortaya çıkmıştır. Türkçü ideolog ve tarihçilerin dergilerinde filizlenen ve 1930'lu yıllardaki dünya konjonktüründen etkilenen bu milliyetçilik tasavvuru, 1944 yılındaki Turancılık davası ile Resmi-Kemalist milliyetçilik tarafından silikleştirilmeye çalışılmıştır. Buna karşın Türkçü-Turanlı milliyetçilik tasavvuru güçlü bir milliyetçilik anlayışı inşa ederek, daha sonraki süreçte Türk milliyetçiliğinin alacağı biçim ve yaşayacağı dönüşümleri etkileyen, siyasal ve toplumsal yaşamı etkileyen bir hüviyete sahip olmuştur. Bu çalışma, "Türkçü-Turanlı milliyetçiliğin ideolojik argümanları nelerdir?" sorusunu cevaplandırmaya çalışmaktadır. Çalışmada tarihsel metod kullanılmakta ve hipotez olarak Türkçü-Turanlı milliyetçiliğin, soy esaslı milliyetçilik anlayışı, din konusunda muğlak görüşler, millitarizm, bütüncül tarih anlayışı, zenofobi, öteki olarak konumlandırılan kimlikler, komünizm karşıtlığı ve Turancılık nitelikleri çerçevesinde biçimlendiği üzerinde durulmaktadır. Bu niteliklerden soy esaslı milliyetçilik anlayışı, Türkçü-Turanlı milliyetçiliğin diğer ideolojik yaklaşımlarını biçimlendiren bir kavram olarak öne çıktığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, bu milliyetçilik tasavvuru kendine has bir dış politika anlayışını da bünyesinde barındırmaktadır. Turancılık, ideolojik bağlamda en temel argüman olarak telakki edilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Türkçü-Turanlı Milliyetçilik, Nihal Atsız, Turancılık Davası, Soy Esaslı Milliyetçilik, Resmi-Kemalist Milliyetçilik.

AN INVESTIGATION ON THINKING FUNDAMENTAL BASIS OF TURKISH-TURANIST NATIONALISM

Abstract

Pan-Turkist-Turanist nationalism perspective emerged as a reactionist movement against the neo-Turkish identity that official Kemalist nationalism intended to construct and the main geographical and historical foundations this new identity was built upon. This nationalist thought which germinated in the Turkist ideologists' and historians' journals and which affected by the world conjuncture in the 1930s was subjected to be daunted with the Turanism court case in 1944 by the Official-Kemalist nationalism. Constructing a powerful nationalist understanding, the view of Pan-Turkish nationalism gained an identity that affected not only the formation and transformation of the Turkish nationalism but also the political and social life. This study aims to answer the question "What are the ideological arguments of Pan-Turkist-Turanist nationalism". The historical method was used in the study. It was hypothesized that Pan-Turkist-Turanist nationalism was shaped within the framework of ethnic nationalism, ambiguous opinions

* Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İ.İ.B.F. Uluslararası İlişkiler Bölümü, yusuf.bolukbasi@bilecik.edu.tr.

on religion, militarism, holistic understanding of history, xenophobia, otherization of different identities, anti-communism, and pan-Turanism. This study argues that the ethnic nationalism concept apparently differs from and covers the other ideological components of pan Turkist-Turanist nationalism approach. In addition, this nationalism encompasses its own concept of foreign policy. Turanism is considered as the main argument in the ideological context.

KeyWords: *Pan-Turkist-Turanist Nationalism, Nihal Atsız, Turanism Court Case, Ethnic Nationalism, Official-Kemalist Nationalism.*

Giriş

Türk milliyetçiliği, 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında, birtakım karmaşık siyasal, toplumsal ve ekonomik süreçlerin sonunda, yıkılmakta olan imparatorluğu kurtarmak, devletin yokoluşunu engellemek için ortaya çıkan, ilk etapta dil, tarih ve edebiyat alanında görülen, daha sonra da siyasal alana temayüz eden bir milliyetçilik anlayışıdır. Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasını engelleyememesine rağmen elde kalan son toprak parçasında bağımsız bir Türk devletinin kurulmasını sağlayan Türk milliyetçiliği, bu süreçten sonra Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki görünümünden farklı niteliklere büründüğü görülmektedir. Modern Türkiye Cumhuriyetini kuran ve Türk kimliğini inşa eden bu yeni milliyetçilik tasavvuru, Osmanlı döneminde görülen dini nitelikleri ve fonksiyonlarını terk etmiş, onun yerine Batılı-seküler bir anlayış temelinde kendisini yeniden kurgulamıştır. Bu yeni kurguda Kemalist elitin varlığı ve yaşanan travmatik olayların (İmparatorluğun yıkılışı, Anadolunun işgal edilmesi, Türklere karşı girişilen soykırım ve etnik temizlik, ihanet ve isyanlar) etkisi, Türk milliyetçiliğinin yeniden şekillenmesinde önem arz etmektedir.

Türk milliyetçiliğinin büründüğü yeni biçim, Türk kimliğinin inşasındaki kullanılan tarih, coğrafya, medeniyet anlayışı ve dine yaklaşım bakımından gösterdiği farklılık ile yeni cumhuriyetin resmi ideolojisi olması bağlamında değerlendirilebilir. Batılı-seküler bir Türk kimliği inşa etmek için teritoryal bağlamda Anadolu coğrafyası ile Anadolu medeniyetlerine dayalı tarih anlayışını dolaşıma sokan Resmi-Kemalist milliyetçilik, öteki olarak İslam-Osmanlı geçmiş ve geleneklerini, ulaşılması gereken hedef olarak Batı medeniyetini işaret etmektedir. İşte bu dönemde, Resmi-Kemalist milliyetçiliğin inşa etmeye çalıştığı Türk kimliği ve bu kimliğin birtakım öğelerine (tarih, coğrafya ve medeniyet) karşı ilk başkaldırı, yine Türk milliyetçileri içinden bir grup tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu grup, Türk milliyetçiliği içinde Türkçü-Turancı milliyetçiler olarak bilinmektedir.

Türkçü-Turancı Türk Milliyetçiliği, 1930'lu yıllarda doğan, II. Dünya Savaşı'nın yaşandığı süreçte en parlak dönemini geçiren, İtalyan faşizminden etkilenmekle birlikte daha çok Alman Nazizmine benzeyen görüşleri dile getirmesine karşın kimi yerli unsurları da muhteviyatında barındıran, Nihal Atsız, Reha Oğuz Türkkkan ve Zeki Velidi Togan gibi ideolog ve tarihçilerin ifade ve düşüncelerinde vücut bulan bir milliyetçilik akımıdır (Yaşlı, 2008:4). Bu minvalde öncelikle Türkçü-Turancı milliyetçiliğin ehemmiyetine, Osmanlı Türkçülüğü ile arasındaki farka ve tarihsel gelişimine bakmak, bunun akabinde de ideolojik dayanaklarını incelemek yararlı görülmektedir. Bu yüzden mevcut çalışmada, tarihsel analiz metodu kullanılmakta ve bu milliyetçilik tasavvurunun mütefekkirlerinin yazıları incelenmektedir.

1. TÜRKÇÜ-TURANCI MİLLİYETÇİLİĞİN TARİHSEL ARKAPLANI

Türkçü-Turancı milliyetçilik anlayışı, Türk siyasal hayatında ve toplumsal yaşamında mühim değişiklikleri beraberinde getiren bir anlayış olmakla birlikte, Türk milliyetçiliği açısından da gözle görülür dönüşümleri gerçekleştirmesi bakımından önem arz etmektedir. Yaşlı'ya göre, Türkçü-Turancı milliyetçilik anlayışının Türk milliyetçiliği açısından iki temel özelliği vardır. Bunlardan birincisi, Türkçü-Turancı milliyetçilik anlayışının düşünürleri, Kemalist milliyetçilikten yararlanmış olmalarına karşın, Kemalist milliyetçiliğin aşılması gerektiğini düşünmüşlerdir. Dolayısıyla, Türkçü-Turancı milliyetçilik anlayışı, gayri-resmî milliyetçiliklerin ilk örneğini oluşturmakta ve Resmi milliyetçiliğe çeşitli yönlerden muhalif bir tutum sergileyerek, bu noktada bir ilk olma özelliğini göstermektedir. Özellikle Resmi milliyetçiliğin kimlik tanımındaki siyasi ve etnisist unsurları arasında yaşamış olduğu gel-gitler ve barışçıl dış politika anlayışı, Türkçü-Turancı milliyetçilik algısı tarafından eleştirilmektedir. İkinci olarak, Türkçü-Turancı milliyetçilik anlayışı, Osmanlı dönemi Türkçülüğü ile 1960'ların sonlarından itibaren siyasal ve toplumsal zeminde güç kazanan Geleneksel-Muhafazakar milliyetçilik arasındaki bağlantı noktası olma özelliğini taşımaktadır (Yaşlı, 2008: 6-7). Buradan hareketle, Osmanlı dönemi Türkçülüğü ile Türkçü-Turancı milliyetçilik arasındaki benzerlik ve farklılıklara değinmek gerekmektedir.

Ertekin, Osmanlı dönemi Türkçülerini I. kuşak, Cumhuriyet dönemi Türkçülerini ise II. Kuşak Türkçüler olarak tanımlamaktadır. Bu iki kuşak Türkçüler arasında önemli düşünce farklılıkları bulunmasına karşın, hiçbir şekilde aralarında tartışma ve çatışma yaşanmamıştır. Hatta II. kuşak Türkçüler, I. kuşak Türkçülerini (Ziya Gökalp, Yusuf Akçura vs) sahiplendikleri ve onlarla aralarında romantik bir bağ kurdukları görülmektedir. Ancak, bu iki kuşak Türkçüler arasında farklılıklarda bulunmaktadır. Birinci kuşak Türkçüler, Osmanlı'nın son dönemlerinde ortaya çıkmışlar, sosyal ve siyasal teorileri güçlü bir Türkçülük anlayışı geliştirmişler, sorunlarının temeline ise devleti kurtarma fikrini koymuşlar, bu yüzden kültürel odaklı, savunmacı ve esnek bir milliyetçilik anlayışı inşa etmişlerdir. Irk ve etnisite gibi konulara çok fazla ehemmiyet gösterilmemiş, hatta bu kuşak Türkçüler arasında ırki-etnik kökeni Türk olmayan çok sayıda kişi yer almıştır. Oysa II. kuşak Türkçüler için temel mesele, ırki-etnik köken itibarıyla Türklük olmuş, bu anlayış üzerine Türkçülük fikirlerini inşa etmelerinin yanında aralarında yaşanan tartışmalar bile 'ırk itibarıyla Türklük' üzerinden gerçekleşmiştir. Nihal Atsız ve Reha Oğuz Türkkkan arasında yaşanan tartışmada bile bu görülebilir (Ertekin, 2009: 348-351). Kısaca belirtmek gerekirse, Osmanlı Türkçülüğü kültürel milliyetçiliğe, Cumhuriyet dönemi Türkçülüğü ise soy milliyetçiliği tasavvuruna sahiptir.

Türkçü-Turancı milliyetçilik, iki savaş arası dönemde, özellikle otuzlu yıllardan itibaren çıkmaya başlayan dergilerde kendisini göstermeye başlamıştır. Nihal Atsız'ın çıkarmış olduğu, *Atsız Mecmua* ve *Orhun* dergileriyle, Reha Oğuz Türkkkan'ın çıkarmış olduğu, *Ergenekon*, *Bozkurt* ve *Gökbörü* dergileri (Kılıç, 2007: 134-136), Türkçü-Turancı milliyetçiliğin ideolojik tahkimatını yapan yayınlar olmuşlardır. Ancak, bu milliyetçilik tipolojisinin ilk çıkış yaptığı olay, Türk Tarih Tezi'ne karşı yapılan eleştiriler ışığında gerçekleşmiştir. Zeki Velidi Togan'ın, Türk Tarih Tezi'nin bilimselliğini sorgulayarak, Orta Asya'dan gerçekleşen göçün sebebinin bir iç denizin kurumasından ziyade boylar arasında yaşanan rekabetler olduğunu söylemesinin (Ersanlı, 2009: 807) ardından, Kemalist tarihçiler tarafından adeta linçe uğraması neticesinde, Atsız ve birkaç arkadaşının Togan'ın öğrencisi olmaktan iftihar duyduklarına ilişkin telgraf çekmelerinin

ardından, Resmi milliyetçiliğe yönelik, soy Türkçülüğüne dayalı bir akım ortaya çıkmaya başladı.

Atsız, Türk Tarih Tezi'ne yönelik çeşitli eleştirilerde bulunmuştur. Atsız'a göre Batı medeniyetine intisap etmeye çalışmak, Türklüğün ırki temellerini Anadolu'da aramak ve Türk olmayan kavimlerin Türk soylu olduğunu belirtmek yanlıştır (Ertekin, 2009: 360-361). Bu çıkışlar, Atsız'ın önce akademiden atılması, daha sonra öğretmenlik görevindeyken Malatya'ya sürülmesine ve çıkardığı derginin kapanmasına neden oldu. Ancak Türkçü-Turancı milliyetçilik ile Resmi milliyetçiliğin karşı karşıya geldiği olay, şüphesiz 1944 yılında yaşanan Türkçülük-Turancılık davasıdır.

1944 Türkçülük-Turancılık davalarının görünen sebebi, Atsız'ın, dönemin Başbakanı olan ve Türkçü olduğunu söyleyen Şükrü Saraçoğlu'na yazdığı mektuplarda Komünist olduğunu belirttiği kişilerin görevlerinden alınmasını istemesidir. Özellikle, Atsız'ın yazmış olduğu ikinci mektupta, Sabahattin Ali, Pertev Naili Boratav, Sadrettin Celal ve Ahmet Cevat (Atsız, 2011a: 112-114) gibi Komünistlerin isimlerini vererek ifşa etmesi neticesinde Sabahattin Ali, Atsız'ı mahkemeye verdi. Atsız, Sabahattin Ali'ye hakaret ettiği gerekçesiyle 4 ay hapis cezasına çarptırıldı ve bu ceza ertelendi. Ancak Atsız, İstanbul'a dönerken bir daha tutuklandı. Atsız'ın yanısıra aralarında Reha Oğuz Türkkkan ve Alparslan Türkeş'in de bulunduğu 57 kişi hakkında, "İrkçilik-Turancılık" suçundan dava açıldı. Bunlardan, Atsız, Türkkkan, Togan, Fethi Tevetoğlu, Nurullah Barıman, İsmet Tümtürk, Zeki Özgür, Cihat Savaş Fer, Hamza Sadi Özbek, Cemal Oğuz Öcal, Hasan Ferit Cansever, Hüseyin Namık Orkun, Orhan Şaik Gökyay, Hikmet Tanyu, Saim Bayrak, Nejdet Sançar, Cebbar Şenel, Fazıl Hisarcıklı, Muzaffer Eriş, Yusuf Kadıgil, Sait Bayrak ve Sait Bilgiç tutuklandı (Yaşlı, 2008: 129-131).

7 Eylül 1944'de başlayan dava, altmış beş duruşma sonunda 29 Mart 1945'de sona erdi ve 23 tutukludan bazıları çeşitli cezalara çarptırıldı. Ancak Askeri Temyiz Mahkemesi 1946 yılında yeniden yargılama yapılmasına karar verdi ve 31 Mart 1947'de tutuklu bulunan Türkçü-Turancıların hepsi özgürlüğüne kavuştu. Mahkeme sürecinde, hem Atsız, hem de Türkkkan bütün savunmalarını, Kemalist rejimin ırk esaslı uygulama ve söylemleri üzerine inşa ettiler (Yaşlı, 2008: 131).

1944 Türkçülük-Turancılık davasının açıldığı dönemki uluslararası sisteme, yine davanın sonlandırıldığı ve yeniden başladığı tarihlere incelenecek olursa, aslında davanın neden açılmış olduğu rahatlıkla anlaşılabilir. II. Dünya Savaşı'nın bitmesine doğru, artık Almanya'nın kaybedeceğinin ve SSCB'nin kazanacağıın anlaşılmasıyla birlikte, Komünizm karşıtlığı ve Turancılıklarıyla bilinen bu kişiler, bir nevi Rusları tatmin etmek maksadıyla tutuklanmışlar, daha sonra Sovyet tehdidinin Batı bloğu ile dengelenmesinin ardından bu kişiler hapisten çıkarılmışlardır. İsmet İnönü'nün şu sözleri bu konuda çok aydınlatıcıdır: "Turancılar, Türk milletinin bütün komşularıyla onulmaz bir surette derhal düşman yapmak için birebir tilsımı bulmuşlardır. Bu kadar şuursuz ve vicdansız fesatçıların tezvirlerine Türk milletinin mukadderatını kaptırmamak için elbette Cumhuriyetin, bütün tedbirlerini kullanacağız" (Yaşlı, 2008: 129). Gerçi bu davranış, yani Panturanistlerin sindirilmesi ve bunun halka duyurulması, Sovyetler nezdinde çok fazla bir etki uyandırmadığı gibi bir göz boyama stratejisi olduğu düşünüldü (Özdoğan, 2001: 175-176). Zaten savaş sonununda SSCB, Türkiye'yi tehdit etmiş, Doğu Anadolu'da bulunan bazı vilayetler ile Boğazlar üzerinde hak talebinde bulunmuştu (Akdevilioğlu-Kürkçüoğlu, 2011: 501-502). Bunun karşısında Türkiye, kendi güvenliğini sağlamak için Batı İttifakına dahil olup NATO'ya girmiş, bu yüzden İrkçılık-Turancılık Davası düşürülmüştür.

1944 Türkçülük-Turancılık davasıyla, Resmi milliyetçiliğin ötekileştirdiği Türkçü-Turancı milliyetçilik, Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle yeniden bir teşkilatlanma dönemi içerisine girmiş ve Türkçü dernekler vasıtasıyla varlığını devam ettirmeye çalışmıştır. Milliyetçiler Derneği, Milliyetçiler Birliği, Komünizmle Mücadele Derneği, Türk Gençlik Teşkilatı, Türk Kültür Derneği, Milliyetçiler Federasyonu, Türkiye Milliyetçiler Cemiyeti, Türkçüler Yardımlaşma Derneği, bunlardan bazılarıdır (Ertekin, 2009: 382). Ancak DP iktidarıyla da ilişkiler daha sonraki süreçte bozulmaya başlamıştır. Buna karşın Türkçülük, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nin Milliyetçi Hareket Partisi'ne (MHP) dönüştürülmesiyle siyasal alana temayüz etmiştir. Ancak, MHP'nin 1969 Adana Kongresinde Türkçü-Turancı milliyetçilerin tasfiye edilip, Muhafazakar-Geleneksel milliyetçilik anlayışına yaklaşmasıyla, Türkçülük, sadece bir kısım aydın ve elit tarafından benimsenen bir hareket konumuna indirgenmiştir. Türkçü-Turancı milliyetçilik, Kemalist milliyetçilik tarafından ötekileştirilip, Muhafazakar milliyetçiliğin yükselişiyle birlikte zayıflamıştır. Yine de, ülkücü gençler arasında yaşamaya devam eden bu düşünce, Soğuk Savaşın bitmesinin ardından bu kesim içinde güçlenmeye başlamış ve günümüzde varlığını devam ettirebilmiştir.

2. TÜRKÇÜ-TURANCI MİLLİYETÇİLİĞİN İDEOLOJİK KOORDİNATLARI

Türkçü-Turancı milliyetçiliğin düşünsel altyapısının geniş bir yelpaze görünümüne sahip olduğu bilinmektedir. İdeolojik açıdan farklı Türkçü grupları bünyesinde barındıran bu anlayış, Türkçülüğün tanımlanmasından İslam dinine yaklaşıma kadar farklı seslerin bulunduğu bir düşünce biçimidir. İslamın milli kimliğin önemli bir unsur olduğunu belirten Türkçülerin olduğu gibi (Yusuf Ziya Ortaç, Orhan Seyfi Orhon), milli kimliğin asli unsuru olamayacağını belirten Türkçüler de (Nihal Atsız, Reha Oğuz Türkkan) bulunmaktadır. Yine Türklerin irki-antropolojik özelliklerini araştıran (Reha Oğuz Türkkan) Türkçüler olduğu gibi, millet kavramına manevi ve ahlaki bir anlam yükleyen (Çınaraltı) Türkçüler de bulunmaktadır. Ancak Türkçü-Turancı milliyetçiliğin bütüncül bir görünüm kazanmasında Nihal Atsız ve Reha Oğuz Türkkan gibi karizmatik Türkçülerin kendilerine has fikir ve kişiliklerinin etkisi büyük olmuştur (Ertekin, 2009: 370-371). Bu minvalde Türkçü-Turancı milliyetçiliğin genel görünümü ve özelliklerini Fatih Yaşlı şu şekilde belirtmektedir:

Bu akımın ideologları, milliyetçilik anlayışlarını kan ve soy esasına dayandırmışlar, biyolojik bir ırkçılığı savunmuşlar ve en temel görevlerinden biri ırkın kanının saflığının bozulmasının engellemek olan bir devlet tasarlamışlardır. Ayrıca, ast-üst ilişkilerinin kesin bir şekilde tanımlandığı ve hiyerarşi dışı davranışların en sert şekilde cezalandırıldığı, askerlikle iç içe geçmiş bir emir-komuta toplumu tahayyül etmişler, siyaseti, nüfusa, doğuma ve evliliğe müdahale eden ve bunları düzenleyip denetleyen bir biyo-siyaset olarak yeniden kurgulamışlardır. Böyle bir devlet ya da toplum tasarımının yanı sıra, son derece güçlü bir irredantizmin savunuculuğunu yapmışlar, sosyal Darwinizme kesin bir inanç duymuşlar ve buradan hareketle hayatı bir var kalma savaşı olarak kurgulamışlar, ölüme ve savaşa tapınarak, barış fikrine, enternasyonalizme ve kozmopolitliğe, entellektüalizme ve kadınsı olan herşeye ve bunları tek başına temsil etme yeteneğine haiz olduklarını düşündükleri Komünizme karşı derin bir nefret duymuşlardır (2008: 5).

Türkçü-Turancı milliyetçiliğe ilişkin genellikle olumsuz bir yaklaşım, akademik ve siyasi çevrelerde görülmektedir. Yaşlı'nın bu düşünceleri yanında Tanıl Bora, bu milliyetçilik tasavvurunu "Resmi-Kemalist milliyetçiliğin etnisist vechesini benimseyen sapkın bir kolu" (Bora, 1995: 125) şeklindeki tanımı da bu görüşü destekler niteliktedir. Bu yaklaşım, ideolojik önermeler taşımakla birlikte, milliyetçilik tipolojileri arasında yapılan ve temel bir ayırım olan "iyi" milliyetçilik ve "kötü" milliyetçilik ayrımıyla genellikle meşrulaştırılmaya çalışılmakta, milleti vatandaşlık kriteriyle tanımlayan Fransız tipi sivil milliyetçilikler "iyi", millet olgusunu etnisite, kan, dil ve kültür üzerinden açıklayan Alman tipi etnisist milliyetçilikler "kötü" olarak tanımlanmaktadır. Ancak, Smith'in de ifade ettiği üzere, "millet, her özgül durumda değişik oranlarda biri sivil ve teritoryal öteki etnik ve jenealojik iki boyutu birbiriyle harmanlamıştır" (Smith, 1999: 34). Bu da milliyetçilikler için artık "iyi" ya da "kötü" şeklinde yapılacak kategorileştirmenin işlevsiz kalabileceğini göstermektedir. Yine de Türkçü-Turancı milliyetçiliğin ideolojik koordinatlarından bahseden Yaşlı'nın yukarıda belirtmiş olduğu nitelikleri genel itibarıyla burada açıklamak gerekmektedir. Türkçü-Turancı milliyetçiliğin, Türk milliyetçiliği tipolojileri arasında önemli kılan nitelikleri şunlardır: Soy esaslı milliyetçilik anlayışı, din, Komünizm karşıtlığı, zenofobi, tarih algısı, militarizm ve öteki olarak kurgulanan kimliklerdir. Ayrıca bu milliyetçilik tipolojisinin adında geçen "Turancılık" anlayışını da bunlara eklemek gerekir.

Aslında Türkçü-Turancı milliyetçiliğin soy esaslı milliyetçilik algısı, 1930-40'lı yılların dünya konjonktüründen etkilenerek oluştuğu söylenebilir. Ancak Türkçü-Turancı milliyetçiler bunu kabul etmemektedir. Atsız'a göre, Türkçülüğün dışarıdan gelme bir fikir olduğu ve Hitler Almanya'sından öykünerek bu fikrin oluştuğu iddiası solcuların uydurmalarından kaynaklanmaktadır. Atsız'a göre, "yalnız Yahudiler'e karşı güdülen Alman ırkçılığı ile, her millete karşı bir koruma ilkesi olan Türk ırkçılığı arasında bir bağlantı yoktur ve Türk ırkçılığının Alman ırkçılığından çok daha eski olduğu belgelerle meydandadır" (Atsız, 2011b: 36). Atsız'ın, "ırkçılık" olarak isimlendirdiği Türkçü-Turancı milliyetçilik anlayışını farklı kılan en önemli etken, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde milli birliğin sağlanması yönündeki vurgusuydu. Atsız Türkiye'nin ırksal açıdan karışık olmasından rahatsızlık duyuyordu ve Anadolu'da ırksal bir temizlik yapılması gerektiğini vurguluyordu. Atsız, kendisini Anadolu köylüsüyle özdeşleştirmesine karşın, Anadolu'nun ırksal açıdan yeterince saf olduğuna inanmıyordu. Atsız'ın bu minvalde Türklük anlayışı, Orta Asya kökenli olup, Osmanlı ve İslam tarihlerini aşan bir değerdir ve Anadolu'yla sınırlandırılmaması gerektiği fikrine dayanmaktadır (Arslan, 2009: 417-418).

Burada Atsız'ın, "Türk" tanımına da yer vermek gerekir. Atsız'a göre Türk olmak için sırasıyla, kanın, dilin ve son olarak dileğin Türk olması gerekmektedir. "Kanı Türk olan fertlerden bir Türk milleti bugünkü melez topluluktan, şüphe yok ki kat kat kuvvetlidir. Bu, kanı Türk olan fertlerin dilleri de Türk olursa, o millet daha güçlü bir millet olur. Üstelik bir de bu milletin fertleri dilek birliğiyle birbirine bağlıysa, bu ülkücü (mefkurevi) bir millet demektir" (Atsız, 1997a: 140). Atsız'ın Türk olma kriterinin başında kan esaslı gelmektedir. Kanca Türk olmayanlar Atsız'a göre "Türkümsü" olarak isimlendirilmektedir. "Türkümsüler, birkaç göbek ileriki babalarının Türkten başka birşey olduğunu bilmeyip kendilerini öz sansalar da yine Türk değildirler. Çünkü Türklük yalnız manevi-ahlaki değil, aynı zamanda maddi (yani fizik, fizyolojik, fizyonomik ve antropolojik) bir şeydir" (Atsız, 1997a: 143).

Ancak daha sonraki dönemlerde Atsız, ırk temelli millet anlayışından daha çok kültür-bilinç temelli bir soy anlayışına yakın yazılar kaleme almış ve Türklüğün tanımını daha net bir şekilde ortaya koymuştur:

Türk milleti nedir, kimler Türk'tür diye sorulacak. Türk milleti, Türk kökünden gelenlerle Türk kökünden gelmiş olanlar kadar Türkleşmiş kimselerden meydana gelen topluluktur. Türkler, Polonya Türkleri gibi tek tük istisnalarla evlerinde Türkçe konuşan, anadili Türkçe olan insanlardır. Şuuraltında veya duygularının gizli yönünde başka bir ırkın şuur ve özleyişini taşımayan kimselerdir. Türkçülere yedi, hatta yirmi kuşak ilerisine kadar soykütüğü arayan kimseler diye iftira atıyorlar. Tatbik kabiliyeti ve araştırma imkânı olmayan bu gibi safsatalar ancak Moskofçuların ve başka düşmanların uydurmasından ibarettir. Her zaman verdiğimiz örnekleri yine tekrarlayalım: En büyük Türklerden biri olan Yıldırım Bayazıt'ın anası Türk değildi. Hangi Türkçü onu Türklük kadrosundan çıkarmıştır veya çıkarabilir? İstiklal Marşı şairi Mehmed Akif'in babası Arnavut, ülküsü de Türkçülüğe aykırı olan ümmetçilik olduğu halde hangi Türkçü Mehmed Akif için Türk değildir demiştir? Mesele Yıldırım Bayazıt veya Mehmed Akif kadar Türk olabilmektir (Atsız, 1992: 55).

Buradan da anlaşılacağı üzere, Atsız için Türk olmak; Türk kökünden gelenlerle, bu soydan gelmeyip Türkleşen, başka milletlere yönelik bir aidiyet duymayan ve Türk milletini yükselten kişidir. Bu çerçevede soy araştırmalarını saçma bulan Atsız, Türkleşmek için üç neslin Türkleşmiş olmasını ve başka bir millete ait şuur taşımamayı yeterli bulmaktadır (Ercilasun, 2018: 580). Aynı dönemde Atsız, Türk millet/Türk ırkı ve Türkçülük/İrkçılık kavramlarını birbirlerinin yerine kullandığı görülmektedir. Ancak burada altı çizilmesi gereken iki durum söz konusudur. Bunlardan ilki, ırk ve ırkçılık kavramlarının tarihsel gelişimiyle alakalı olduğu söylenebilir. İrk kavramı, 19. Yüzyılın başlarında beyazlar ve siyahları ayırt etmek için kullanılıyordu. Aynı yüzyılın sonlarından II. Cihan Harbi'ne kadar geçen süreçte etnik grupları –mesela Britanya'da dört ırk bulunduğundan bahsedilir, İngiliz, İskoç, Galli ve İrlandalı- ifade etmek için kullanılmıştı. Nazizmin yükselişe geçtiği dönemden itibaren Ari ve Sami ırklarının ayrımı bu kavramla tanımlanmaktaydı. Savaşın sonrasına ise Amerikan kullanımının evrenselleşmesi neticesinde antropolojik anlamda kullanıldı (Lewis, 2018: 27-28). Dolayısıyla Atsız'ın, 1930'lu ve 40'lu yıllardaki ırk ve ırkçılık kavramlarını kullanmasında, bu kavramın geçirdiği dönüşümlerin ve popülerliğinin etkisi bulunmaktadır.

Nihal Atsız'dan sonra Türkçü-Turancı milliyetçiliğin en önemli ideoloğu, Reha Oğuz Türkkan'dır. Hatta Türkkan'ın Atsız'dan daha kapsamlı ve teorik bir milliyetçilik anlayışına sahip olduğu bilinmektedir. Türkkan'ın milliyetçilik anlayışı, 1944'te yayımlanan “Milliyetçilik Yolunda” isimli kitabındaki bir tablo tarafından rahatlıkla anlaşılabilir. Tablo'da dağ sıraları şeklinde ideolojik örgü bulunmaktadır. En önde bulunan iki dağda sırasıyla “temiz kan (ırk) davası” ve “milliyet davası” yazmaktadır. Arkalarında bulunan üç dağda sırasıyla, “ahlak davası”, “gençlik ve maarif davası” ve “aile ve kadın davası” yer almaktadır. Bunların arkasındaki dağda, “köy davası” yazmaktadır. Daha arkadaki dağlar çok küçük gözükmekte ve bunların üzerlerinde sırasıyla, “dil, ilim ve fen”, “sanayi ve istihsal”, “din”, “nüfus” ve “idare” ifade edilmektedir. Son olarak en uzak yerde yer alan ve üzeri dumanlı olan dağ silsilesinde “Türk birliği davası” yazmaktadır. Bunların formülasyonu ise, Türkkan'ın milliyetçilik algısını yansıtmaktadır (Türkkan, 1994).

Türkkan, ırk merkezli Türkçülüğünü, “Bozkurtçunun Amentüsü” isimli yazısında, soru-cevap şeklinde anlatmaktadır:

Biz kimiz? Bozkurtçuyuz! İdeolojimiz nedir? Bozkurt Türkçülüğü. Bozkurtçular neye inanır? Türk ırkının ve Türk milletinin, her ırktan ve milletten üstün olduğuna. Bu üstünlüğün kaynağı nedir? Türk kamıdır. Türk doğuştan mı üstündür? Türk doğuştan üstün ve kabiliyetlidir. Zekasını, yiğitliğini, askeri dehasını ve her hususta büyük kabiliyet ve istidadını kanundan alır (1944: 12).

Buradan da anlaşılacağı üzere, Türkkan’ın Türkçülük düşüncesi ırk merkezli inşa edilmiştir. Türkkan’a göre, “tarihin ve tekamülün amili” ırktır. Türkkan, bu görüşleri ışığında Türklerin geri kalmasını, ırksal bozulmaya bağlamıştır. ırk ve kan özelliklerinin kalıtımsal yolla kuşaklar boyunca iletilerek oluştuğunu savunan Türkkan’a göre, en üstün ırk Türklerdir. Türkkan’ın irki milliyetçi düşüncesinin genel özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- *En üstün ırkın Türk uruğu, onun içinde de Türk milletini görmek,*
- *Türk kamı taşımayan unsurları milli sınırlar dışına atmak ve*
- *Öz Türk kanından olmayanlara, Türk milletinin tefekküründe, hayatında ve idaresinde yer vermemek (Önen, 2009: 362-363).*

Türkçü-Turancı milliyetçiliğin din kavramına ve dolayısıyla İslamiyet’e olan yaklaşımları araçsal bir nitelik göstermekle beraber, kendisinden önceki ve sonraki Türk milliyetçiliklerinden farklılık içermektedir. Yaşlı’ya göre, Türkçü-Turancı milliyetçilik, ırk ile din arasında keskin bir çizgi çekerek, dinin ırk bilincini tamamlayıcı bir unsuru olmadığını belirtmektedir. Türkçü-Turancı milliyetçiliğin ideologları, din olgusunun toplumsal ahlakın sağlanması bakımından önemine dikkat çekmelerine rağmen, ümmetçiliğe kesinlikle karşı çıkmışlar ve İslamiyet’in Türkleri Araplaştırarak milli benliklerini zayıflattığını düşünmüşlerdir (2008: 182). Yine de Atsız, Türkçülerin dine yaklaşımıyla ilgili belirtilen önyargılara rağmen, din konusunda önemli görüşler dile getirmiştir. Ona göre din, sosyal hayatın en temel yapı taşıdır. Türklerin dini ise İslamiyet’tir. Ancak, başka dinlere inan Türklerde bulunmaktadır. Farklı inançları sebebiyle hiçbir Türk dışlanmamalıdır. Çünkü Turan kurulunca, Müslüman olmayan Türklerde çoğunluğa uyarak İslamiyet’e geçiş yapacaklardır. Buna ilaveten Türkler arasında Sünnilik-Şiiilik gibi bir ayırım yapılmamalı, bu içtihat farklılıkları İslam dini içinde ikililik oluşturmamalıdır (Atsız, 1997b: 181). Bununla birlikte Atsız gibi bazı Türkçü-Turancı milliyetçiler, Türklerin İslam tarihinde oynadığı role de dikkat çekmişlerdir. Atsız’a göre, “11. ve 12. yüzyıllardaki o korkunç Haçlı saldırılarını göğüsleyen, 15.-16. yüzyıllarda Avrupa içlerine ve Okyanuslara kadar ilerleyen, 17. yüzyılda Avrupa’nın ortasında, artık teknik üstünlüğü sağlamış olan Hristiyanlarla boğuşan, 18.-19. yüzyıllarda savunmaya çekilerek ve her kalede sonuna kadar vuruşarak savaşa devam eden yalnız Türklerdi” (1997a: 467).

Yine Atsız’a göre, Türkler, İran tarafından İslamiyetin ortadan kaldırılmasını engellemelerinin yanında, Onbirinci Yüzyıldan Kurtuluş Savaşı’na kadar geçen süreçte İslamiyeti tek başlarına savunmuşlardı (1997a: 472). Bunların dışında, Atsız’ın, din konusundaki söylemlerinin konjonktüre göre değiştiği görülmektedir. Atsız, Abdullah Cevdet hakkında, “Bu milletin iki sağlam dayanağı olan milliyet ve din mefhumlarını niye yıkmaya çalıştı?” (1997a: 55) diye bir soru yöneltirken, diğer taraftan, MHP’nin 1969 yılında gerçekleştirdiği Adana Kongresinde Türkçülerin tasfiye edilmesinin ardından, Alparslan Türkeş’e yönelik ağır ithamlarda bulunup, ümmetçilikle suçlaması bunun kanıtı niteliğindedir.

Türkçü-Turancı milliyetçiliğin tarih olgusuna bakışının ise, yine ırk merkezli olduğu görülmektedir. Devlet ve toplumların çöküşünü, kanın saflığının bozulması ve melezleşme olarak açıklamaktadırlar (Yaşlı, 2008: 172). Türk tarihine yönelik yaklaşımlarda ise aynı yöntemin benimsenmiş olmasına karşın, Resmi milliyetçilikten farklı olarak, Osmanlı İmparatorluğu tarihini de Türk tarihinin önemli bir parçası olarak görmektedirler. Örneğin, Atsız, hiçbir çalışmasında Osmanlı padişahları hakkında kötü bir ithamda bulunmamış, bilakis onların yetenekleri ile kabiliyetlerini ön plana çıkarmıştır. Osmanlı döneminde yaşanan sorunların temelinde ise devşirmelerin ihanetlerini görmektedir. Bunun yanında Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı İmparatorluğu'nun devamı olduğunu belirtmektedir (1997b: 55). Zaten, bir tarihçi olan Atsız'ın, Osmanlı dönemine ilişkin birçok bilgiyi günümüze aktardığı, *Aşıkpaşazade Tarihini* çevirerek, Kemalist milliyetçilerin hafızalardan silmeye çalıştığı Osmanlı'yı hatırlattığı bilinmektedir. Bunun yanında Atsız'ın tarihe olan yaklaşımı, Türk tarihine olan genel yaklaşımdan farklıdır. Türk tarihiyle ilgili anlatıların neredeyse tamamında, Türk devletleri yıkılıp yeniden kurulmaktadır. Oysa Atsız'a göre, Türk tarihinde devletler yıkılmamış, sadece yönetici hanedan değişmiş, son olarak da rejim değişikliği (Cumhuriyet idaresi) yaşanmıştır. Yani Atsız'a göre Türk devlet geleneğinde süreklilik bulunmaktadır (1997c: 9-12).

Türkçü-Turancı milliyetçiliğin ideolojik koordinatlarından bir diğeri de, militarizmdir. Bora (2017) Atsız'ın yazılarındaki militarist öğelerin sıklıkla kullanılmasını, "Heroik-intihari bir meydan okuma söylemiyle, kendi kendini çoşturan narsist bir fanatizm geliştirir" ifadesiyle açıklayarak, Türkçülüğün dayandığı gücün de bu militarist söylem olduğunu belirtir (280). Ertekin'e göre, bu akımın düşünürleri için savaş, hayatın sürekli kudret ve iktidar üreten doğasıyla yakından ilgilidir (2009: 372). Bu açıdan bakılacak olursa, Türkçü-Turancı milliyetçiliğin, Resmi milliyetçiliği eleştirdiği konuların başında, Resmi milliyetçiliğin şiarı olan "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" vecizesi gelmektedir. Atsız'a göre, "Bir millet için en büyük tehlikelerden biri barış ve dostluk afyonu yutarak uyumaktır. Büyümek istemeyen millet küçülmeye mahkumdur. Saldırmayan millete saldırılır. Hayat bir savaşken ve onu kazanmak için mutlaka saldırmak gerekirken, milli ülkü yolunda yapılacak saldırının çirkinliğini haykırmak ya gaffet ya da hıyanettir" (2011b: 31). Atsız'ın belirtmiş olduğu bu düşünceler, şüphesiz Resmi milliyetçiliğe yöneltilmiş önemli eleştirilerin başında gelmektedir.

Bununla birlikte Türkçü-Turancı milliyetçilere göre; görev duygusu, itaat, disiplin, erkeklik, kahramanlık, sürekli ölmeye ve öldürmeye hazır olmak gibi askeri kavramlar toplum tarafından benimsenmelidir. Ertekin'e göre, savaşçılık ve disiplin, sadece Türkçü-Turancı milliyetçiliğin hayatta var olma mücadelesi olarak yorumlanacak bir araç değil, aynı zamanda kimlik ve kişiliğe ilişkin romantik ve epik duyguları temsil eder (2009: 372).

Yabancı düşmanlığına (zenofobi) ilişkin söylemler ve bu çerçevede öteki olarak konumlandırılan kimlikler, Türkçü-Turancı milliyetçiliğin önemli ideolojik aygıtlarından birini oluşturmaktadır. Türkçü-Turancı düşünürlere göre yabancı kavramı, sadece dışarıdakileri kapsamamakta, aynı zamanda içeride Türk olmayanları da ifade etmektedir. Buna göre asıl tehlike, Türk kanı taşımayanların Türk devletinin yönetici pozisyonlarını işgal etmesidir. Nitekim Türkçü-Turancılara göre Türk tarihi bu örneklerle doludur. Bu yüzden Türkçü-Turancı milliyetçiler, Cumhuriyet dönemini bu hatanın en fazla yapıldığı dönem olarak ifade etmekte, ülkenin gerçek sahibi olan Türklere yönetimde yer verilmezken, Türk soyundan olmayan insanların yüksek mevkilere getirilmesini eleştirmektedirler. Mesela, Rum kökenli olduğu düşünülen Abdülhalik Renda'nın Meclis

Başkanlığına getirilmesi, Türkçü-Turancılar tarafından eleştiri konusu yapılmıştır (Ertekin, 2009: 378).

Bunun yanında, Türkçü-Turancı milliyetçilik anlayışına göre, Araplar “kalleş”, Kürtler “hain”, Ruslar, Çinliler, Ermeniler, Yunanlılar ve İranlılar “tarihi düşmanlar” olarak nitelendirilmiştir. Ancak Yahudiler konusunda Türkçü-Turancıların çok sert bir tutum takındıkları görülmektedir. Bunun konjonktürel nedenlerden kaynaklandığı iddia edilmesine karşılık, Türkçü-Turancı yazarlar, Masonluk, Sebatiyizm ve Siyonizm gibi düşüncelerin karşısına açıkça kendilerini konumlandırmışlardır. Atsız, *Musa'nın Necip (!) Evlatları Bilsinler* ki adlı makalesinde, “Yahudi denen mahluku dünyada Yahudiden ve sütü bozuklardan başka kimse sevmez. Çünkü İnsanlık daima kuvvete, kahramanlığa ve iyiliğe tapındığı halde Yahudi zilletin, korkaklığın, kötülüğün ve seciyesizliğin örneği olmuştur” dedikten sonra şunu da belirtir: “Yahudi meselesini ilk halleden memleket Almanya olmuştur. Başka milletler bundan ders alacaklardır”. Ayrıca Yahudilerin Türkleşmeyeceğini, “Çamur ne kadar fırına verilse demir olmayacağı gibi Yahudi de ne kadar yırtınsa Türk olamaz” (Atsız, 2011b: 251-252) sözleriyle belirtmiştir. Benzer şekilde, Cevat Rifat Atilhan¹, II. Dünya Savaşı öncesinde ve sırasında semitizm karşıtı makaleler yayımlayıp, üst düzey Nazi yetkilileriyle (örneğin Rosenberg) görüşmüş, Türkiye’de Yahudi karşıtlığının başını çekmiştir. Atilhan tarafından çıkarılan *Milli İnkılap* dergisi ile Atsız’ın *Orhun* dergilerinde yayımlanan Yahudi karşıtı yazılar, 1934 yılında Trakya bölgesinde yaşanan ve Yahudilerin bölgeden gitmesine neden olan olayları teşvik ettiği bilinmektedir. Bunun yanında, II. Dünya Savaşı bittikten sonra da anti-Semitist yazılar yazılmaya, özellikle Sebatayist ve Siyonistlerin Türkiye üzerindeki gizli emelleriyle ilgili uyarılar yapılmaya devam edilmiştir (Yaşlı, 2008: 246-253).

Türkçü-Turancı milliyetçiliğin temel yapı taşlarından biri de Komünizm ve ideolojik bağlamda sol karşıtlığıdır. Türkçü-Turancı milliyetçiliğe göre ideolojiler, ırkların çıkarlarına göre şekillenmektedir. Buna göre, Liberalizm İngilizlerin, İslamcılık Arapların, Beynelmilelci Komünizm ise Slav ırkının menfaatleri çerçevesinde şekillenen ideolojilerdir. Komünizmi Sovyet yayılmacılığı olarak gören Türkçü-Turancı milliyetçiliğin siyasallaşmasında, Sovyet ve Komünizm karşıtlığı söylemi etkili olmuştur. Her ne kadar Liberalizm ve İslamcılıkta bir öteki ideoloji olarak kurgulansa da, Komünizm kadar düşman görülmemiş, yer yer Türkçülüğün içerisine sızmasına – Komünizmle mücadele adına- izin verilmiştir (Ertekin, 2009: 373). Ahlıksız davranışların Komünizmden kaynaklandığı tezi, Komünizm karşıtı söylemin Muhafazakar milliyetçiliğe kapı aralaması, Türkçülüğün, siyasetin “sağ bloğuna” yerleşmesi ve ellili yıllardan itibaren Türkiye’nin Soğuk Savaş’ın sınır hattı olması, Türkçü-Turancı milliyetçiliğin önemli katkıları olarak gösterilebilir.

Son olarak, Türkçü-Turancı milliyetçiliğin, isminden de anlaşılacağı üzere, en temel vurgusu Turan kavramıdır. Turan kavramı, bir nevi Türkçülüğün dış politikadaki kimliksel-jeopolitik yönelimini oluşturmaktadır. Çünkü dış politika, milli kimliğin ve ülke sınırlarının yeniden üretildiği söylem stratejileridir (Campbell, 1996: 69). Dolayısıyla Turancılık, hem Türk milliyetçiliğin en önemli bileşeni, hem de bir dış politika vizyonu olması hasebiyle önem arz etmektedir. Ayrıca, Türkçü-Turancı

¹ “Milletimizin, dinimizin, vatanımızın, mukaddesatımızın bir tek büyük, ezeli ve ebedi düşmanı vardır. Bu düşman birçok isimler ve maskeler taşıyan ve hakikatte tek bir cisim olan Siyonist’dir” (Atilhan, 1996: 25). Atilhan, Siyonizm, Masonluk ve Yahudiler hakkında birçok kitap kaleme almış, eserlerinde Yahudilere yönelik ağır ithamlarda bulunmuş, Türkiye’deki Mason localarının ve Masonların isimlerini yazıp ifşa etmiştir. Ayrıca Filistin’de İsrail’e karşı savaşmış ve ömrünün sonuna kadar anti-semitist çizgisini devam ettirmiştir. Detaylı bilgi için bakınız: (Atilhan, 2002).

milliyetçiliğin, diğer milliyetçilik tasavvurlarından ayıran mühim bir niteliği olduğu ifade edilebilir. Atsız'a göre Türkler için en kutsal amaç Turana ulaşmak, Türk milletini tek çatı altında toplamaktır. Ancak bu birlikteliğin temelinde kültür değil soy kavramı olmalıdır (2011a: 17). Ona göre Turancılık, büyüklük düşüncesidir ve Türk milletinin yegane arzusu büyüktür. Ancak bu birliktelik ilk olarak siyasi zeminde vuku bulmalıdır çünkü kültürel birliktelik için evvela siyasi birlik kurulmalıdır ve Turancılık bu siyasi fikrin adıdır (Atsız, 1997a: 17-20). Bunun yanında Turancılık emperyalist bir hedef değildir zira emperyalizm başka milletleri tahakküm altına almak anlamına geldiği için irredentizm kavramı Turancılığın karşılığı olabilmekte ve bu kavramın da makul olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Turancılığın maceraperest bir proje olduğu ve I. Cihan Harbinde alınan yenilginin sebebinin de Turancılık olduğu fikrine şiddetle karşı çıkmaktadır. Çünkü Turancılık fikrinin savaşın gidişatı ve sonucu üzerinde müspet ya da menfi bir sonucu olmadığı Atsız tarafından ifade edilmekte ve savaşta alınan yenilginin ideolojik olmaktan ziyade güç kavramıyla alakalı olduğu üzerinde durulmaktadır. Atsız, Turancılığın bütün Türkleri birleştirecek bir ülkü olduğunu tahayyül etmekte ve “Hakkımızı, atalar mirasını istiyoruz. Alacağız da” şeklindeki ifadesiyle bu konudaki kararlı tavır ve düşüncelerini açıkça ortaya koymaktadır (2011a: 21-24). Atsız'ın, Türkçü camianın Turancı suçlamasıyla sürekli yaftalanması karşısında tepkisini “Turancıyız ne olacak?” sorusuyla dile getirerek bunun bir övünç kaynağı olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Nihayetinde, Turancılık kavramıyla, o dönemde bağımsız olmayan Türkistan, Azerbaycan, Kafkasya ve İdil-Ural bölgelerini kurtarmanın yanında, Kırım, Batı Trakya, Kıbrıs, Adalar, Kerkük ve Bayır-Bucak bölgelerinin de kurtarılıp anavatana katılacaklarını Türkçü-Turancı milliyetçiler tarafından düşünülmektedir (Atsız, 2011a: 28).

Sonuç

Türkçü-Turancı milliyetçilik anlayışı, iki savaş arası dönemde, uluslararası konjonktürden de etkilenmekle birlikte, Türkçü ideolog ve tarihçilerin dergileri, eserleri ve romantik fikirlerinde hayat bulan bir milliyetçilik anlayışıdır. Bu milliyetçilik tasavvuru, Resmi-Kemalist milliyetçiliğe bir reddiye niteliği taşıması bağlamında önem arz etmektedir. Resmi-Kemalist milliyetçiliğin Batılı-seküler Türk kimliği inşa etmek için kullandığı Türk Tarih Tezi, Anadolu coğrafyası üzerinde teritoryal bir yönelimle hareket etmesi ve sivil milliyetçiliğin anayasal vatandaşlığa dayalı Türklük yaklaşımını benimsemesi, Türkçü-Turancı milliyetçilik tarafından eleştirilmektedir. Aynı zamanda Türk dış politikasının temel nosyonunu oluşturan “Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” anlayışı da Türkçü-Turancı milliyetçiliğin şerh koyduğu mühim bir alandır.

Türkçü-Turancı milliyetçiliğin, Resmi-Kemalist milliyetçiliğe karşı dile getirdiği eleştiriler noktasındaki çözüm önerisinin merkezine soy esaslı bir milliyetçilik yaklaşımını yerleştirdiği görülmektedir. Türkçü-Turancı milliyetçiliğin üzerine inşa edildiği yaklaşım, ırken ya da etnik anlamda Türk olunması ve bu kavramın benimsenmesidir. Dolayısıyla, anayasal vatandaşlığa dayalı Türklük ve bunun temellendirildiği Anadolu medeniyetleri tarihi, bu milliyetçilik tasavvuru için kesinlikle kabul edilemeyecek bir durumdur. Bunun karşısında ırken Türk olmak ve bunu, İslamiyet öncesi Türk tarihi ve İslamiyet sonrasındaki Selçuklu ve Osmanlı İmparatorlukları dönemlerine dayalı biçimde tarihlendirmeyi öneren Türkçü-Turancı milliyetçiler, Resmi tarih anlayışının seküler ve Osmanlı'yı ötekileştiren yaklaşımına karşı çıkmaktadırlar. Nitekim bu Resmi-Kemalist milliyetçiliğin kimlik anlayışının dışarıdaki yansıması olan statükocu ve barışçıl dış politika anlayışı, Türkçüler tarafından ters çevrilerek, Anadolu

dışındaki bütün Türklerin esaretten kurtarılması ve yaşadıkları coğrafyaların birleştirilmesi suretiyle Turancılığın hayata geçirileceği bir dış politika anlayışına dönüştürülmüştü. Ancak, bütün Türkleri bir araya getirecek olan Turan'ın nasıl gerçekleşeceği konusunda açık ya da teorik bir görüşe sahip değildiler.

Türkçü-Turancı milliyetçilik, II. Cihan Harbi döneminde, Turancılık Davası vasıtasıyla ötekileştirilen bir milliyetçilik anlayışı olmasına karşın, Türk milliyetçiliğinin geçireceği dönüşüm ve Muhafazakar milliyetçiliğin gelişimine önemli katkılar sunmuş olduğu görülmektedir. Özellikle Komünizm karşıtlığı, Türk milliyetçiliğinin Soğuk Savaş döneminde siyasetin sağ bloğuna yerleşmesine ve Muhafazakar milliyetçiliğin gelişmesine zemin hazırladığı ifade edilebilir. Ayrıca, Osmanlı tarihine ilişkin çalışmaları ve Kemalist yaklaşımın her türlü ötekileştirme çabalarına karşın Osmanlı tarihine yönelik övücü söylemleri, benzer şekilde Muhafazakar milliyetçiliğe geçişte önemli bir işlev üstlenmiştir.

Sonuç olarak, Türkçü-Turancı milliyetçilik anlayışı, Resmi-Kemalist milliyetçilik anlayışına getirdiği eleştirileri zengin bir milliyetçilik tasavvuruna dönüştürerek, toplumsal ve siyasal anlamda etkileri hala devam eden bir karaktere sahip olduğu söylenebilir. Günümüzde Osmanlı tarihine yapılan atıflar, İslam öncesi Türk tarihine ait semboller, milliyetçiliğin siyasetin sağ yelpazesine yerleşmesi, Muhafazakar milliyetçiliğin doğuşuna zemin hazırlaması ve diğer milliyetçilik tipolojilerinden farklı olarak bir dış politika vizyonu (Turancılık) ortaya koyması, Türkçü-Turancı milliyetçiliğin önemli işlevleri olarak görülebilir. Resmi milliyetçiliğe karşı gösterdiği direnç ve getirdiği eleştiriler, 1930 ve 40'lı yılların konjonktürü göz önüne alındığında, cesur ve mühim bir başkaldırı olarak değerlendirilebilir. Son olarak, Türkçü-Turancı milliyetçiliğin genel çerçevesini çizmek gerekirse, kimlik anlayışı etnisist-ırksal temele dayanan, Batı tipi modernleşmeye tepki gösteren, dinsel anlamda seküler olmakla birlikte Kemalizm kadar katı bir tutum sergilemeyen ve bütüncül bir tarih anlayışına sahip bir milliyetçilik anlayışı olarak, Türk milliyetçiliği tipolojileri arasında müstesna bir konumda bulunmaktadır. Türkçü-Turancı milliyetçilik anlayışı, son dönemlerde yaşanan gelişmeler ve Türkiye'ye yönelik tehditler nedeniyle, toplumsal manada söylemler ve semboller vasıtasıyla güçlü bir milliyetçilik tasavvuru olarak varlığını hissettirmektedir. Günümüzde Türk milliyetçiliğinin retoriğini, muhafazakar milliyetçilikle birlikte biçimlendirmesi, Türkçü-Turancı milliyetçilik tasavvurunun en mühim niteliklerinden biri olarak ifade edilebilir.

Kaynakça

- Akdevelioğlu, A. ve Kürkçüoğlu, Ö. (2011). "1945-1945: Batı Bloku Ekseninde Türkiye-1", Ed. Baskın Oran, Türk Dış Politikası Cilt 1, İstanbul: İletişim Yayınevi, ss. 477-615.
- Arslan, E. (2009). "Türkiye'de Irkçılık", Ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekingil, *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik*, Cilt 4, İstanbul: İletişim Yayınevi, ss. 409-438.
- Atilhan, C. R. (2002). *Medeniyetin Batışı*, 4. Baskı, İstanbul: Sinan Yayınevi.
- Atilhan, C. R. (1996). *Türk Oğlu Düşmanını Tanı, Masonluğun İcyüzü*, 6. Baskı, İstanbul: Sinan Yayınevi.

- Atsız, N. (1997b). *Makaleler II*, İstanbul: İrfan Yayınları.
- Atsız, N. (1997a). *Makaleler III*, İstanbul: İrfan Yayınları.
- Atsız, N. (1992). *Makaleler IV*, İstanbul: İrfan Yayınları.
- Atsız, N. (2011a). *Turancılık, Milli Değerler ve Gençlik*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Atsız, N. (1997c). *Türk Tarihinde Meseleler*, İrfan Yayınları, İstanbul.
- Atsız, N. (2011b). *Türk Ülküsü*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Bora, T. (2017). *Cereyanlar: Türkiye’de Siyasi İdeolojiler*, İstanbul: İletişim Yayınevi.
- Bora, T. (1995). *Milliyetçiliğin Kara Baharı*, İstanbul: Birikim Yayınları.
- Campbell, D. (1996). *Writing Security: United States Foreign Policy and Politics of Identity*, Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Ercilasun, A. B. (2018). *Atsız: Türkçülüğün Mistik Önderi*, Ankara: Panama Yayıncılık.
- Ersanlı, B. (2009). “Bir Aidiyet Fermanı: Türk Tarih Tezi”, Ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekingil, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik*, Cilt 4, İstanbul: İletişim Yayınevi, ss. 800-811.
- Ertekin, O. (2009). “Cumhuriyet Döneminde Türkçülüğün Çatallanan Yolları”, Ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekingil, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik*, Cilt 4, İstanbul: İletişim Yayınevi, ss. 345-388.
- Kılıç, M. (2007). “Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Milliyetçiliğinin Tipolojisi”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 16, ss. 113-140.
- Lewis, B. (2018). *Semitizm ve Anti-Semitizm*, Çev. Hür Güldü, Ankara: Akılçelen Kitaplar.
- Önen, N. (2009). “Reha Oğuz Türkkan”, Ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekingil, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik*, Cilt 4, İstanbul: İletişim Yayınevi, ss. 362-369.
- Özdoğan, G. G. (2001). *Turan’dan Bozkurt’a Tek Parti Dönemi’nde Türkçülük 1931-1946*, Çev. İsmail Kaplan, İstanbul: İletişim Yayınevi.
- Smith, A. D. (1999). *Milli Kimlik*, Çev. B. S. Şener, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Türkkan, R. O. (1944). *Milliyetçilik Yolunda*, İstanbul: Müftüoğlu Yayınevi.
- Yaşlı, F. (2008). *Milliyetçilik ve Faşizm: Türkiye’de İrkçi Milliyetçilik Üzerine Bir İnceleme*, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Extended Abstract

The typology of Pan-Turkist-Turanist nationalism is a movement that emerged in the period between two world wars. This type of nationalism originally emerged in nationalist magazines. The Pan-Turkist-Turanist nationalism concept was built by famous historians and ideologues such as Hüseyin Nihal Atsız, Reha Oğuz Türkkan and Zeki Velidi Togan. This typology of nationalism showed that it had a different idea of identity by opposing the understanding of the thought of Kemalist nationalism. Kemalist nationalism wanted to build Turkish identity through the Turkish History Thesis. According to this thesis, Turks established the oldest civilizations of the world. All civilizations established in Anatolia, Europe, China, India, Greece and Egypt were the achievements of Turks. The nations who lived in these territories were of Turkish origin. Pan-Turkist-Turanist nationalists strongly opposed these ideas. According to them, Turks came from Central Asia and these civilizations and their peoples were certainly not Turkish. After these criticisms, Hüseyin Nihal Atsız and his friends were fired from the university. Pan-Turkist-Turanist magazines were closed by Kemalist decision-makers. The pressure on the Turkish nationalists continued until the Second World War. In this period, the pressure on nationalists decreased due to the victory of the Nazis in the World War II. Pan-Turkist-Turanist nationalists began to publish magazines again. However, when the Soviets became dominant in the war, the attitude towards the Pan-Turkist-Turanist nationalists was changed. Racism-Turanism court case, which started in 1944, is the most important indicator of this attitude change. This case started with a letter written by Atsız to Prime Minister Şükrü Saraçoğlu. In this letter, Atsız complained about some communists. The writer Sabahattin Ali, one of those, sued Atsız. The lawsuit continued two years. In this period, Turkish nationalists such as Hüseyin Nihal Atsız, Reha Oğuz Türkkan and Alparslan Türkeş were sentenced with several penalties. Besides, Turkish nationalists were agonized in the prison. Racism-Turanism court case was a political case to satisfy the Soviets. However, the Soviets ignored this case. When the Second World War finished, Soviets threatened Turkey. Turkey solved this problem by joining the Western alliance. Therefore, the case ended in 1946. Pan-Turkist-Turanist nationalists gained freedom. The typology of this nationalism was marginalized by the Racism-Turanism court case. Turkish nationalists began to reorganize during the Democratic Party, which came to power in 1950. The common aim of the organizations established by Turkish nationalists was to fight against communism. However, Turkish nationalism did not find any social support apart from some intellectuals and university students. With the establishment of the Nationalist Movement Party, this movement had the opportunity to politicize. However, in 1969, the Nationalist Movement Party declared the ideology of the party to be the Turkish-Islamic ideal. This situation caused the Pan-Turkist-Turanist nationalists to move away from the Nationalist Movement Party. After this period, Pan-Turkist-Turanist nationalism continued to be supported by a few marginalized groups.

The basic arguments of Pan-Turkist-Turanist nationalism should be indicated. These are ethnic nationalism, ambiguous opinions on religion, militarism, holistic understanding of history, xenophobia, otherization of different identities, anti-communism, and pan-Turanism. The main emphasis of the Pan-Turkist-Turanist nationalism concept is ethnic Turkishness. Other attributes are built on this emphasis. Some Pan-Turkist-Turanist nationalists such as Reha Oğuz Türkkan who built Turkish identity definition on biological race. Nihal Atsız used the concept of racism in the cultural context. The most important issue for these Turkish nationalists is being Turkish.

According to the intellectuals of this movement, the blood, language and nation must be Turkish. Pan-Turkist-Turanist nationalists build Turkish identity on the history of Central Asia, Seljuk and Ottoman Empire history. Unlike the Kemalist nationalists, Pan-Turkist-Turanist nationalists seem to care about the Ottoman history. They also considered the negative developments in Turkish history as the betrayal of the devshirmehs. Religion is not important for this typology of nationalism. However, they strongly emphasized the role of Turks in the history of Islam. The Pan-Turkist-Turanist nationalists advocated secularism. The Pan-Turkist-Turanist nationalists imagined homogeneous, programmed and militarist society. For this reason, Turkists often included military concepts in their poems, books and articles. For Pan-Turkist-Turanist nationalists, everyone was an enemy except Turks. The enemy image was sought both inside and outside the country. All ethnic groups in Turkey were encoded as dangerous structures. However, the ideology of Pan-Turkist-Turanist nationalists hated communism since communism was contrary to Turkish character and moral structure. According to them, the source of all problems was communism. Therefore, the first task of Turkish nationalists was to destroy communism. Turanism is the goal that Turkish nationalists want to reach. The idea of Turanism is the idea of the unification of all Turks under a state. Thus, the Turks will have a great empire. According to Turkish nationalists, Turanism is not imperialism.

Pan-Turkist-Turanist nationalism is a typology of nationalism that invented the nationalist symbols used today and shaped the rhetoric of nationalism. The typology of Pan-Turkist-Turanist nationalism has developed a nationalist understanding of ethnic Turkishness. Besides, it is important to criticize Kemalist history concept. Conservative nationalism emerged on the basis of this criticism. In addition, it has developed a foreign policy idea unlike other nationalism typologies. This is called Turanism.

